

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Kulturmiljöenheten
Thomas Engel
0521/60 55 02

Delg.kv.

Beslut
2010-11-24

Diarienummer
432-113703-2009

Sida
1(5)

L 2173

Backstugans Vänner

Byggnadsminnesförklaring av Backstugan Kulla Fastigheten Nyckleby 2:8, Upphärads socken, Trollhättans kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950), backstugan Kulla för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsbestämmelser:

Byggnaderna

1. De, på den bifogade kartan markerade byggnaderna får inte rivas, flyttas, exteriört byggas om eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd.
2. De markerade byggnadernas utvändiga fasad- och takbeläggning får inte bytas ut.
3. I manbyggnadens inre får inte ändring eller borttagning av fast inredning göras. Till fast inredning hör bl.a. dörrar och dörrfoder, fönster och fönsteromfattningar, taklister, golv, spiskomplex och putsad rörug.
4. Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder anpassade till byggnadernas egenart. Samråd med Länsstyrelsen ska ske innan vårdarbeten påbörjas.

Skyddsområde

5. Det område på kartan som hör till detta beslut och avgränsats med röd linje – får inte ytterligare bebyggas. Markområdet avgränsas till större delen av en stenmur som är viktig för helhetsupplevelsen. Stenmuren skall bevaras.
6. Området ska vårdas och underhållas så att karaktären bevaras. Samråd med Länsstyrelsen ska ske innan vårdarbeten påbörjas

2010-11-30 Beslöt: sh
Karin E. B. M. reg. A. J. / sh

g:\verksamhet\43_kulturmiljö\432_byggnminnen\trollhättan\2009_113703_kulla\kulla beslut.doc

Postadress:
462 82 VÄNERSBORG

Besöksadress:
Drottninggatan 2

Telefon/Fax:
031-60 50 00 (växel)
0521/60 55 06 (fax)

Webbadress:
www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

E-post:
kulturmiljo.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att byggnader och markområde ändras i strid mot skyddsbestämmelserna om åtgärderna är förenliga med bevarandet av byggnadsminnets kulturhistoriska värde.

Länsstyrelsen får ställa skäliga villkor för tillståndet. Villkoren får bl a avse hur ändringen ska utföras samt krav på dokumentation och antikvarisk medverkan.

Redogörelse för ärendet

Ärendet började för Länsstyrelsens del 2009 då ansökan inkom om att förklara stugan som byggnadsminne. Informella diskussioner hade redan förts tidigare. 2010 presenterade Regionmuseet Västra Götaland på uppdrag av Länsstyrelsen en rapport med förslag till avgränsning av byggnadsminnet och vad som borde ingå i skyddsbestämmelserna.

Historik och värdering

Ordet backstuga ger olika associationer. Torp och backstugor låg i äldre tider ofta tätt i skogarna. Skillnaderna mellan torp och backstuga synes många gånger vara minimal. Torpet hade, i motsats till backstugan, ett kontrakt med ägaren av marken och fick även en bit mark att odla. Torparen hade även skyldigheter mot markägaren. Backstugusittaren satt helt på ofri grund eller "på bar backe". Ordet backstuga kan också beteckna en i marken halvt nergrävd stuga men detta synes inte ha varit vanligt.

Termen torde mer ge en antydning till hur backstugan och bakstugusittaren bedömdes ur social synpunkt. I äldre kartmaterial synes ordet backstuga just beteckna byggnad på ofri grund. När länsstyrelsen 1975 gjorde en byggnadsinventering i Upphärad kunde man konstatera att det fortfarande fanns ovanligt många småbruk och torpställen bevarade.

Den så kallade backstugan Kulla fick sitt utseende i början av 1900-talet men är sannolikt uppförd redan 1860 vilket en dendrokronologisk undersökning visat. Tidigare var huset spånbeklätt och hade utanpåliggande knutskallar vilket fortfarande kan ses i den tillbyggda snickarboden. 1913 styckades Kulla av från Nyckleby Nedergård och fick en egen tomt. Fastigheten värderades då till 2000 kronor. Vid detta tillfälle var stugan förmodligen klädd med omålad eller falufärgad spån som nu fick vika för den panel som nu finns på fasaden. Eventuellt kom även farstun till då? Den vita färgen kom sannolikt först på senare delen av 1940-talet

Vatten, avlopp och el finns inte indraget. Inte heller finns det någon bilväg fram till stugan. Huset består av ett rum med ett mindre kök, förstuga i söder och vidbyggd rödfärgad vedbod på norrsidan. Grunden är i natursten och sadeltaket har tvåkupigt lertegel. På fastigheten finns förutom backstugan, en nergrävd jordkällare, ett utedass och en stensatt damm och kalkkälla.

Tomten avgränsas med en kallmur.

Sedan föreningen Backstugans vänner fick stugan 2005 som en gåva, återuppförde man torrdasset som sedan länge rasat samman. Andra mindre uppbyggnader har gjorts på källarvind, ytterdörr, skorsten, stenmurar och lerklining av väggar. Sedan 1985 har ingen bott i stugan. Dessförinnan användes Kulla som en fritidsbostad efter det att den siste åretruntboende, Edvin Olofsson avled i stugan år 1961. De som bott på Kulla har varit järnvägsarbetare, byggnadsarbetare, stenarbetare, målare, mejeriarbetare m m. Några äldre växter och fruktträd finns även kvar på tomten.

En mer utförlig beskrivning finns att läsa i Kulturhistorisk utredning: Backstugan Kulla Nyckleby 2:8. Regionmuseet 2009.

Motivering

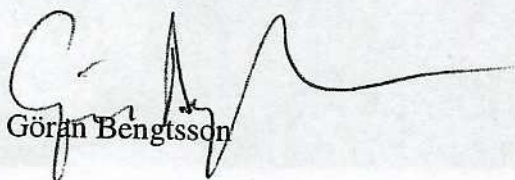
Enligt 3 kap 1 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950) får Länsstyrelsen förklara en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde för byggnadsminne.

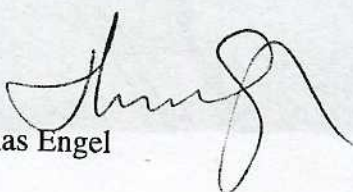
Länsstyrelsen bedömer att Kulla är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde. Under en följd av år har Länsstyrelsen gjort en genomgång av länets agrara bebyggelse för att därefter lättare kunna ta ställning i t.ex. frågor om att skydda gårdar genom byggnadsminnesförklaring. Länsstyrelsen har då funnit att byggnader av den enkla typ som Kullas representerar i stort sett helt saknas. Den får med sina moderniseringar ses som en representant för ett socialt fenomen som under de senare århundradena var oerhört vanligt. Kulla är ett välbevarat exempel för en backstugemiljö i början av 1900-talet. Stugan står mestadels öppen för besökare.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten, se bilagan *Hur man överklagar*.

I detta ärende har deltagit Göran Bengtsson, beslutande och Thomas Engel föredragande. I beslutet har även deltagit Mats Herklint, sakkunnig och Karolina von Mentzer, enhetschef.

Göran Bengtsson

Thomas Engel

Bilagor

Karta, bilder

Hur man överklagar

Kopia

Riksantikvarieämbetet + bilagor

Regionmuseet + bilagor

Trollhättans kn + bilagor

Kulturmiljöenheten

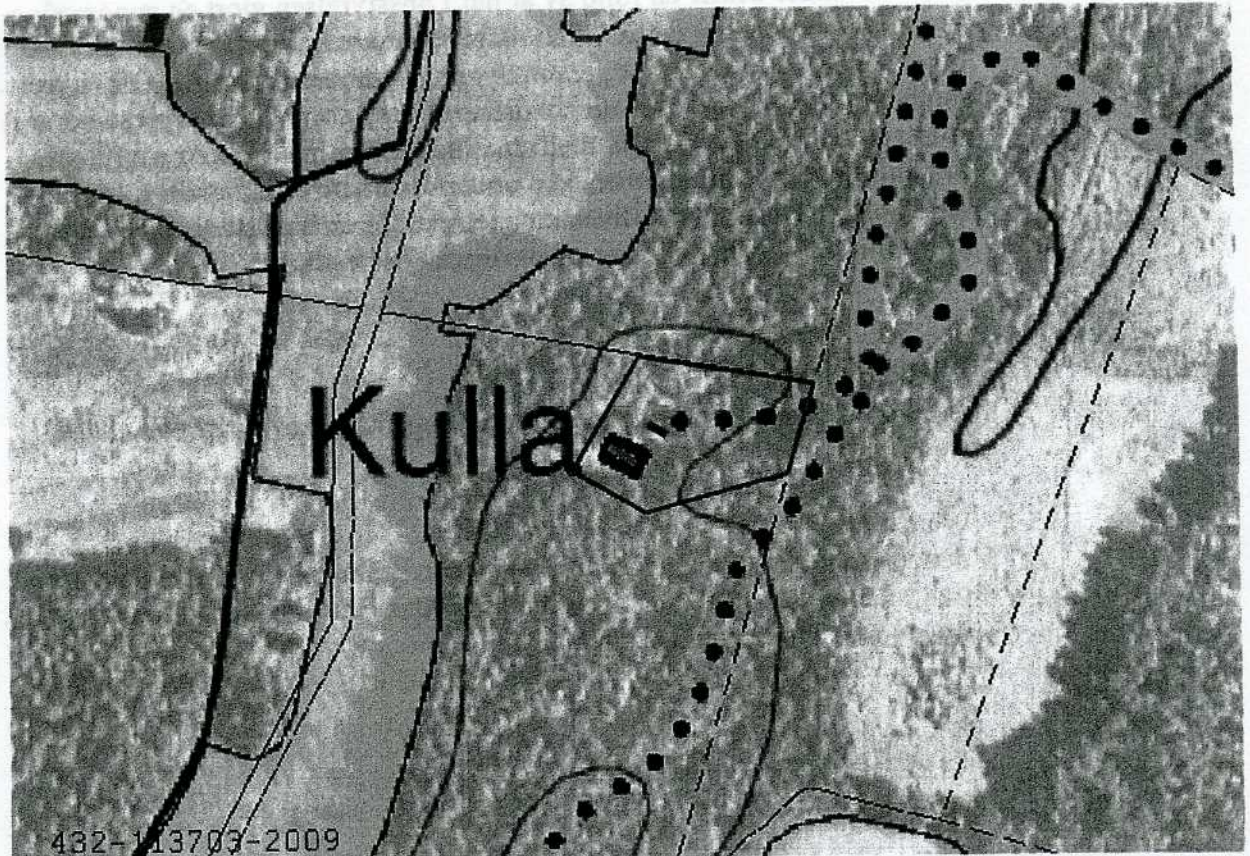
Efter laga kraft

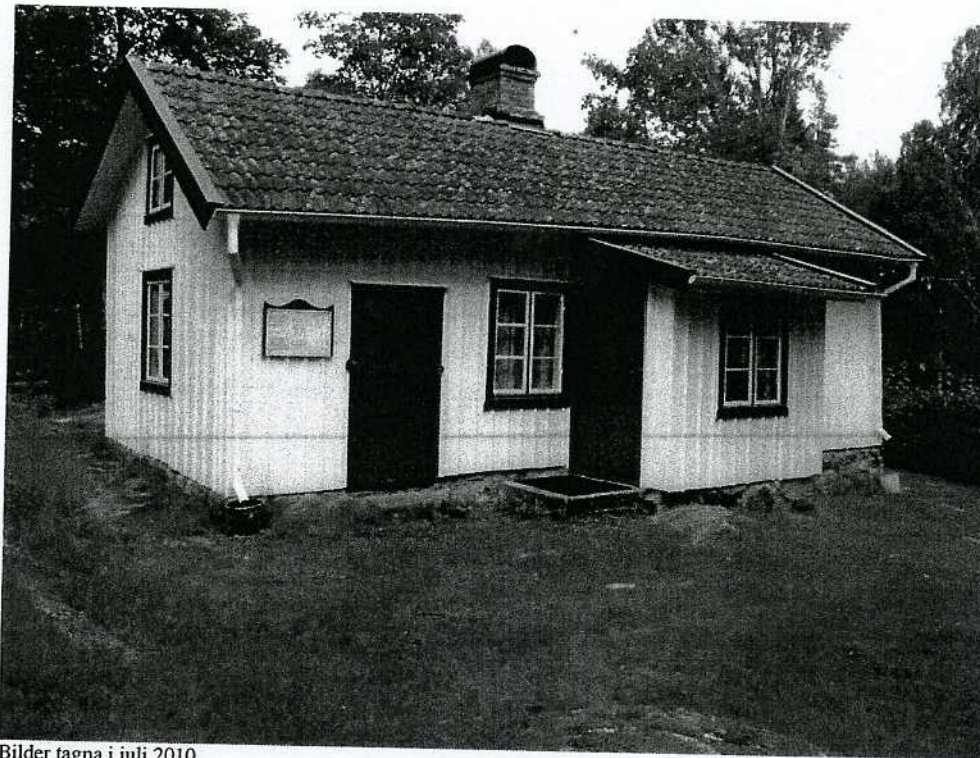
Länsstyrelsen, DRK, Samhällsbyggnadsenheten, Mariestad + ev. kartbilaga

Riksantikvarieämbetet (med laga kraftsbevis)

Lantmäteriet + ev. kartbilaga (med laga kraftsbevis)

Bilaga

Bilder tagna i juli 2010

